

Joan Turón (1904-2001)
i el paper moneda de Begur
dissenyat per ell.

La seva biografia artística és una llarga llista d'èxits, de guardons i també de silencis, especialment des del moment que la malaltia l'allunyà del primer pla de l'actualitat cultural i artística. Isabel-Clara Simó va escriure arran de la mort de l'artista:

«M'escandalitza el silenci que ha planat sobre Tharrats... crec que aquest oblit és una injustícia...»

No ens va sorprendre que el darrer 6 de juliol fóssim pocs els que ens vam aplegar a l'església de Cadaqués en el comiat de Tharrats, que reposa per sempre en el cementiri de Portlligat, un paisatge que estimà intensament. Tal volta la ciutat de Girona no va saber donar-li el Déu vos guard que l'artista esperava.

J.V. Gay

Memòria de Joan Turón i Algans

El passat mes d'agost ens va deixar Joan Turón i Algans. Fou un gironí de soca-rel amb una llarga i rica vida. A part de la seva professió -que li va permetre desenvolupar altres tasques- va participar en un gran nombre d'activitats socials i culturals.

Joan Turón va néixer a Girona el 27 de març de 1904. Als 13 anys va anar d'aprenent de delineant al despatx de l'arquitecte Josep Esteve. Amb 24 anys, el 4 de gener de 1928, i després d'exercir de professional lliure realitzant encàrrecs, va ingressar com a

delineant tècnic a la Diputació, on va desenvolupar tota la seva vida professional.

Com a gran afeccionat que era al dibuix, va formar part del Sindicat de Dibuijants de Girona durant les primeres dècades de 1900. Durant la República de 1937 l'Ajuntament de Begur va demanar a aquesta entitat que realitzés un dibuix per al paper moneda que la població va crear. L'encarregat de dissenyar-lo fou Joan Turón. Per això els bitllets estan firmats a la part inferior dreta amb la lletra T. De la impressió se'n va fer càrrec el diari *L'Autonomista*, propietat de Darius Rahola, germà de Carles Rahola. Turón es va ocupar personalment de la tria de coloració i la supervisió de l'edició.

Amb motiu de la Guerra Civil i del perill que corria el patrimoni del país, la Generalitat va crear una Comissió de Patrimoni per salvaguardar-lo. La Delegació de Girona fou creada l'any 1936, després de l'*alzamiento*, i va funcionar fins acabada la guerra. Joan Turón en formà part com a funcionari de la Diputació, juntament amb Enric Blanch Roig (arquitecte de la Diputació i cap de la Comissió), Francesc Riuró Llapart (que en fou el secretari), Carles Palol Feliu, Eduard Fiol Marquès, Pere Vallmajó Perpinyà, Pau Planas Prats i Joan Subias Galtet. Turón fou el responsable de recollir i registrar al llibre

d'entrades de la Comissió les noves incorporacions. Els objectes salvats per aquesta Comissió foren molts, però sens dubte el més important va ser el Martirologi de Girona.

Joan Turón també va participar efectivament en la vida social i esportiva de Girona. Va ser secretari de la secció de pesca del GEiEG, entitat a què pertanyia com a soci núm. 1 des de la seva fundació, el 1919.

Els darrers anys, i malgrat l'edat i la seva delicada salut, encara s'interessava per tot el que feia referència a Girona. Va ser, fins a la fi, una persona que estimava la seva ciutat.

Joan Vicens

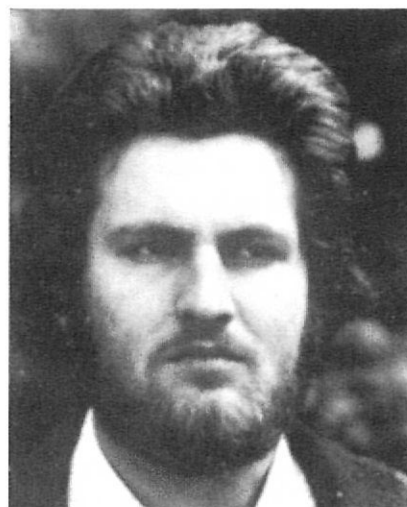
Jaume Faixó: un record

Entre el juliol i l'octubre de 2001 s'han pogut veure dues exposicions antològiques de Jaume Faixó, al Museu d'Art i a la Fontana d'Or de Girona.

Vaig conèixer en Jaume Faixó al col·legi, al Bruguera, quan ell ja presentava tics d'adolescent entre una colla de preadolescents. Com que, a més d'algunes actituds de rebel·lia, el tipus presentava l'aspecte d'aquells guapos de poques paraules, era fàcil veure en aquell Jaume un

James Dean a la gironina. És a dir, un rebel sense causa transitant per la Girona resclosida, provinciana i raquítica de meitat dels seixanta. Orfe de pare de ben petit, el nostre rebel era tutelat per una mare disposada a abocar totes les seves energies emocionals en aquell fill únic. La senyora Conxita (que ha hagut de suportar la prova cruel de sobreviure!) traspuava una suau elegància i una sensibilitat exquisida, no pas exemptes del rigor que

exigia la seva condició de mare jove i vídua. Al bar de la Normal —on la vaig tractar més tard— exercia de confident i consellera espiritual dels estudiants que vam anar a parar a aquell centre de suposada formació de mestres, un àmbit no pas menys mediocre que el conjunt de la ciutat. I, amb tot, en Jaume es va fer a si mateix com a artista gràcies a les esletxes lluminoses que van obrir a Girona gent com l'irrepetible Josep Tarrés, el

Jaume Faixó (1952-1998).

Signes que ens fan de lletres

Ara fa uns mesos, una entitat d'estalvi de casa nostra va editar un díptic on hi havia un mini-vocabulari en català i en castellà d'aquesta escriptura sense hacs, sense ces, sense accents, sense signes de puntuació i quasi sense vocals que fa servir la gent jove per participar en els xats o per enviar missatges a través dels mòbils. D'aquesta manera, «adéu, me'n vaig» es converteix en una cosa així com «a10 mn vg», xke, tal com també escriuen ells, ja n'hi ha prou amb aquests signes mínims des del moment que, quan algú escriu un text, la primera intenció que acostuma a tenir és «kls lctrs 1ntengn». M'ho explica un professor de literatura a qui el que de veritat preocupa no és que es perdi l'ortografia, sinó que fins i tot les oficines d'estalvi siguin part activa d'aquesta gran cerimònia de confusió que és el tot-s'hi-val d'avui. I me'n parla justament l'endemà que jo hagi començat a rumiar que, en general, aquells que escrivim tenim la pretensió que la gent valori el contingut del que escrivim, mentre passem per alt el petit miracle que fa que siguem capaços de desxifrar l'escriptura. Tinc al meu costat un llibre obert per una plana on es reproduïxen dues tauletes d'argila que es consideren un dels exemples d'escriptura més antics que posseïm. Les dues tauletes tenen un forat a dalt; a sota, en una hi ha un animal que sembla una cabra; a l'altra, els arqueòlegs pensen que els trets que queden de l'animal que hi va haver corresponen a una ovella. Sembla que el forat que hi ha a totes dues equival al número deu. Possiblement, l'home aquell que va marcar fa milers d'anys en unes tauletes d'argila els signes mínims per indicar la propietat d'uns animals que fa també milers d'anys que han deixat d'existir no va pensar mai que de tot —dels animals, d'ell, fins i tot del que tenia al voltant— el que duraria més serien aquelles tauletes. Hi ha una possibilitat de quedar en el paper, en el papir, a la pedra o a les tauletes que no existeix en aquesta realitat virtual dels xats o en aquesta altra realitat efímera de bateries dels mòbils. Just com a les pissarres que encara hi ha en els col·legis avui. Però si les pissarres s'esbomen és perquè serveixen per aprendre a escriure, i no perquè es vulgui que quedi allò que s'hi ha escrit. A mi em sembla que té raó aquell professor de literatura, encara que també em sembla que potser no coincidim. No és només l'ortografia, el que anem perdent. I és tot això, sobretot tot això, el que ens preocupa.

Xavier Cortadellas

finíssim pintor Colomer, l'exuberant escultor Piculives o el seu inseparable amic i pintor Ansesa-Gironella.

Passats tres anys de la seva tràgica desaparició, la ciutat ofereix a la Fontana d'Or i al Museu d'Art una extensa antologia de l'obra de Jaume Faixó. És una mostra que fa justícia a un artista tan lligat a la ciutat com ell i que obre, alhora, la possibilitat de revalorar la seva trajectòria i endevinar-hi una magnitud i una coherència per a molts potser desconegudes. Escric aquestes ratlles davant una obra primerenca de Faixó, possiblement el seu dibuix més negre: dos fetus, sense ulls aparents, escrutant-se furiosament en el buit. El potencial creatiu i les preocupacions formals eren ja plenament insinuats, presents de fet, en les seves primeres obres.

Però ara, en la distància, el que més em consola de la seva pèrdua és la intervenció monumental que va deixar clavada en una rotonda d'entrada a Salt. Per raons matrimonials en Jaume s'havia fet fill adoptiu de Salt, i —gràcies a una

brillant acció de govern de l'exregidor Josep Paulí— ell i altres artistes van convertir-lo en un dels municipis amb més escultures al carrer. Faixó va dissenyar per a la rotonda d'entrada a Salt, venint d'Anglès, un arc de triomf postmodern: imposant per les seves dimensions però ornamentat amb pedres de riu, humils rierencs que es riuen dels marbres imperials. L'Arc de Triomf que en Jaume Faixó ens va deixar a Salt —una broma subtil i gairebé pòstuma— celebra la seva vida d'artista i emet un missatge inequívoc sobre la incerta glòria dels qui cauen en la temptació de sentir-se triomfants en els afers humans.

Miquel Berga

Arquitectura i geografia de l'aigua

Josep Maria Oliveras va exposar aquest estiu al Museu de l'Aigua, de Salt, un conjunt de trenta fotografies amb el títol d'*Arquitectures de l'aigua*.

La proposta d'Oliveras va consistir en un recorregut visual per alguns dels elements que servien, abans de la consolidació de l'electricitat com a font d'energia per a la maquinària, per regular l'aigua i així fer funcionar l'activitat industrial i artesanal.

La selecció d'imatges captava elements d'aquest segment de l'arqueologia industrial que encara es conserven a la comarca del Gironès, com ara ponts i passeres, comportes, sèquies, barques, pous

de glaç o molins. Les instantànies van ser preses no tant amb voluntat estrictament informativa o documental, sinó que Oliveras va enfocar la mostra com un treball d'autor, en el qual el vessant artístic era fonamental. Tot i això, *Arquitectures de l'aigua* tenia un clar component reivindicatiu, atès que s'hi denunciava el mal estat en què es troben aquestes relíquies del nostre patrimoni.

L'ambientació del museu saltenc es completava amb el relaxant so enregistrat de l'aigua en moviment, com ara el raig de les aixetes o un degoteig.

La proposta d'Oliveras incloïa una gran quantitat de documentació de l'antiga fàbrica Coma Cros, de Salt mateix, en la qual l'autor exemplificava els canvis radicals dels processos industrials. Entre el material aportat hi havia les fitxes dels treballadors que havien passat per aquella factoria tan emblemàtica, presentats com el vertader motor que va fer funcionar les instal·lacions.

La Coma Cros, de Salt, en una imatge de Josep M. Oliveras.

El muntatge tindrà continuïtat aquest desembre amb una segona part que es titularà *Geografies de l'aigua* i que s'exposarà en el mateix espai. En aquesta ocasió, Oliveras utilitzarà tecnologia més especialitzada per mostrar elements relacionats amb l'aigua que solen passar desapercebuts a l'ull humà: els microorganismes, que —malgrat la seva importància— a la pràctica són invisibles.

Ramon Esteban

Els cartells de Morell, abans i després

Del 7 de setembre al 14 d'octubre va tenir lloc l'exposició *Cartells de Josep Morell* a la Sala Oberta del Museu Comarcal de la Garrotxa.

Josep Morell i Macias ha esdevingut un dels cartellistes catalans més representatius de la primera meitat del segle passat, autor prolífic amb una obra molt interessant, com s'ha pogut apreciar en aquesta exposició, que ha ajudat a donar conèixer aquest garrotxí. Morell va néixer el 1899 a Sant Esteve de Bas, però de molt petit va anar a viure a terres andaluses, on va ser destinat el seu pare, que era mestre de professió.

Acompanyava l'exposició un documentat catàleg fet per Marc Martí —el principal col·leccionista i estudiós de l'obra del dibuixant— que ha servit per reivindicar i posar al lloc que li correspon la seva producció plàstica. La